

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce **B. V.**, zast. Mgr. Lubošem Komůrkou, advokátem v Jihlavě, Benešova 8, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o plný invalidní důchod, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2004, č. j. 41 Cad 5/2004 – 23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalované“) ze dne 29. 10. 2003, byla zamítnuta žádost žalobce o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 38 zákona č. 155/1995 Sb. (o důchodovém pojištění) s odůvodněním, že podle posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení v Jihlavě (dále jen OSSZ) ze dne 16. 10. 2003 není žalobce plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti jen o 40 % a nedosáhla tak alespoň 66 % požadovaných ustanovením § 39 zákona č. 155/1995 Sb. pro vznik plné invalidity.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce dne 29. 12. 2003 žalobu, v níž nesouhlasil se stanovenou mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti a namítal, že plný invalidní důchod mu byl přiznán již v roce 1985 pro následky zranění, které utrpěl při autonehodě. V roce 1988 se jeho zdravotní stav poněkud zlepšil, a proto mu byl přiznán již jen částečný invalidní důchod. O plný invalidní důchod požádal znovu proto, že jeho

zdravotní stav se v roce 2001 výrazně zhoršil, když trpěl trvalými bolestmi levého kolenního kloubu. Popisoval dále způsob léčby těchto obtíží, včetně operativního řešení stavu levého kolenního kloubu. Zejména zdůrazňoval, že v souvislosti se zdravotními problémy byl dlouhodobě práce neschopen a následně od 1. 4. 2003 byl nucen ukončit pracovní poměr dohodou, neboť zaměstnavatel pro něj neměl zdravotnímu stavu přiměřenou práci a již dlouhodobě dával najevo, že o žalobce pro jeho zdravotní problémy nemá zájem. Žalobce se dovolával lékařských nálezů založených ve zdravotní dokumentaci a navrhoval, aby soud zrušil přezkoumávané rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Navrhoval, aby byly vyžádány lékařské nálezy z úrazové nemocnice v Brně, kde u něho byla zjištěna kromě jiných následků autohavárie i pokročilá artróza kolenního kloubu. Navrhoval též, aby byly vyslechnuty jeho ošetřující lékaři doc. MUDr. J. nebo MUDr. S.

Krajský soud v Brně napadeným rozsudkem žalobu zamítl, vycházející z posudku Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí pracoviště v Brně (dále též jen PKMPSV) ze dne 16. 3. 2004, podle něhož k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí (29. 10. 2003) nebyl žalobce plně invalidní podle § 39 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění zákona č. 134/1997 Sb., ale byl nadále jen částečně invalidní podle § 44 odst. 1 téhož zákona, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, podmíněného především výraznou instabilitou levého kolenního kloubu při poškození obou zkřížených vazů a dále artrózou obou kolenních kloubů bez omezení hybnosti, činil celkem 40 % a nedosáhl tak nejméně 66 % odpovídajících plné invaliditě; u žalobce nešlo ani o schopnost vykonávat pro zdravotní postižení soustavou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek ve smyslu přílohy č. 3 k vyhlášce č. 284/1995 Sb.

Ve včas podané kasační stížnosti se žalobce (dále jen „stěžovatel“) dovolával důvodů kasační stížnosti uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Připustil, že pokud jde o zákonnou podmínku uvedenou v § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., je si i vzdor svým značným subjektivním potížím vědom, že soud vycházel objektivně z posudku PKMPSV ze dne 16. 3. 2004 a řídil se jeho závěry. Protože se jednalo o posudek vyhotovený k určitému datu, akceptoval, že soud neměl důvodu k vyhotovení revizního posudku. Krajskému soudu však vytýkal, že při určování poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti se neřídil též ustanovením § 39 odst. 2 téhož právního předpisu, podle něhož se při tomto určování vychází ze zdravotního stavu pojištěnce doloženého výsledky funkčních vyšetření a z jeho schopnosti vykonávat práce odpovídající zachovaným tělesným, smyslovým a duševním schopnostem s přihlédnutím k výdělečným činnostem, které pojištěnec vykonával předtím, než k takovému poklesu došlo a k dosažení vzdělání, zkušenostem a znalostem. Bere se přitom v úvahu, zda jde o zdravotní postižení trvale ovlivňující schopnost výdělečné činnosti pojištěnce, dále, jak je pojištěnec na své zdravotní postižení adaptován, jakož i schopnost jeho rekvalifikace. S přihlédnutím k tomuto ustanovení namítal, že se soud nesprávně vypořádal zejména s podmínkou plné invalidity uvedenou v § 39 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., totiž zda stěžovatel je plně či není invalidní proto, že je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek. Připomněl, že již v žalobě a v průběhu jednání před krajským soudem uvedl, že byl nucen pro zdravotní potíže ukončit pracovní poměr, přičemž posudkový lékař mu ukončil pracovní neschopnost a znemožnil další léčbu. Přitom jeho situace je taková, že nevydrží dlouhodobě určitý režim, tj. chůzi, stání, sezení či ležení. Je proto prakticky neschopen vykonávat po běžnou pracovní dobu jakoukoliv práci. Situace na trhu práce je přitom taková, že zaměstnavatelé nemají o takto zdravotně handicapované pracovníky zájem a rozhodně

odmítají vytvářet pro ně jakékoliv zvláštní podmínky, což jsou nejen jeho osobní zkušenosti, ale obecně známé skutečnosti. V těchto souvislostech se měl dle jeho názoru soud vypořádat s otázkou stěžovatelovy schopnosti výkonu soustavné výdělečné činnosti. Nejde jen o jeho tělesné, smyslové a duševní schopnosti, či zda je schopen se rekvalifikovat na jiný druh činnosti, ale zda je schopen vůbec zaměstnání nalézt. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém písemném vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že s ohledem na skutečnost, že předmětem řízení je nárok na dávku důchodového pojištění, jejíž přiznání a výplata je podmíněna existencí dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, jehož posouzení žalované nepřísluší, nemá žádné výhrady k provedenému důkaznímu řízení, ani k samotnému rozsudku Krajského soudu v Brně, jímž bylo napadené rozhodnutí žalované shledáno jako věcně správné a zákonu odpovídající. Navrhovala, aby kasační stížnost stěžovatele byla zamítnuta jako nedůvodná.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek přezkoumal v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Po přezkoumání věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku Krajského soudu v Brně ani v jeho postupu neshledal.

Podle ustanovení § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. je pojištěnec plně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebo b) je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek. Podle odst. 2 téhož ustanovení, které již citoval stěžovatel v kasační stížnosti, se při určování poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti pojištěnce vychází z jeho zdravotního stavu doloženého výsledky funkčních vyšetření a z jeho schopnosti vykonávat práce odpovídající zachovaným tělesným, smyslovým a duševním schopnostem s přihlédnutím k výdělečným činnostem,

kteřé vykonával předtím, než k takovému poklesu došlo, a k dosaženému vzdělání, zkušenostem a znalostem; přitom se bere v úvahu, zda jde o zdravotní postižení trvale ovlivňující schopnost výdělečné činnosti pojištěnce, zda a jak je pojištěnec na své zdravotní postižení adaptován, a schopnost rekvalifikace pojištěnce na jiný druh výdělečné činnosti, než dosud vykonával. Podle odst. 3 téhož ustanovení, způsob posouzení a procentní míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti, jakož i okruh zdravotních postižení umožňujících soustavnou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek stanoví prováděcí předpis. Tímto předpisem je vyhláška č. 284/1995 Sb. a její příloha č. 2 (několikrát novelizovaná, naposledy vyhláškou č. 40/2000 Sb.), kde jsou uvedeny procentní míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti a příloha č. 3 k téže vyhlášce, v níž jsou vyjmenována zdravotní postižení umožňující soustavnou výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek, tedy těch, na něž pamatuje ustanovení § 39 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb. Ze zdravotních postižení pohybového aparátu sem patří amputační ztráta obou dolních končetin v bérce a výše, amputační ztráta jedné horní a jedné dolní končetiny, ochrnutí dvou končetin (hemiplegie, paraplegie, těžká hemiparéza a těžká paraparéza), jako i zdravotní postižení způsobující imobilitu, pro kterou je osoba trvale odkázána na vozík pro invalidy.

Nutno předeslat, že rozhodnutí o nároku na invalidní (částečný invalidní) důchod je závislé především na odborném lékařském posouzení. V přezkumném soudním řízení ve věcech důchodového pojištění je k takovému posouzení povolána ze zákona (§ 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb. v platném znění) Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, a to nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu a vymezení dochované pracovní schopnosti, nýbrž i k zaujetí posudkových závěrů o invaliditě (částečné invaliditě), jejím vzniku, dalším trvání či zániku, třebaže jde při rozhodování o těchto nárocích především o pojmy právní. Posudek uvedené komise soud sice hodnotí jako kterýkoliv jiný důkaz podle zásad upravených v ustanovení § 77 odst. 2 s. ř. s. (tj. každý důkaz jednotlivě i v jejich souhrnu s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem), nicméně, nevzbuzuje-li takový posudek z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti žádnou pochybnost a nejsou-li v řízení zjišťovány a prokazovány jiné skutečnosti, jimiž by správnost posudku byla zpochybňována, je zpravidla důkazem stěžejním. Přitom zdravotní stav a pracovní schopnost stěžovatele je třeba hodnotit k datu vydání rozhodnutí orgánu důchodového pojištění, poněvadž i v řízení o přezkoumání zákonnosti rozhodnutí uvedeného orgánu je pro soud rozhodující skutkový stav, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

Takto postupoval v projednávané věci i Krajský soud v Brně, když v mezích žalobních bodů přezkoumal napadené rozhodnutí správního orgánu a vyšel přitom především z posudku Posudkové komise MPSV (pracoviště v Brně) ze dne 16. 3. 2004. Pokud pak dovodil, že z hlediska ustanovení § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. není stěžovatel plně invalidní, ale nadále pouze částečně invalidní, pak tento jeho právní závěr odpovídá zcela výsledku provedeného dokazování. Posudková komise MPSV v něm na základě obsáhlé lékařské dokumentace, včetně lékařských nálezů docenta J. a MUDr. S., jichž se stěžovatel v žalobě dovolával, dospěla k závěru, že dominantním zdravotním postižením stěžovatele, tedy tím, které je rozhodující příčinou jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, je nadále pouřazová instabilita levého kolenního kloubu pokročilého stupně, která vyžaduje nošení ortézy a vyloučení jednostranného přetěžování levé dolní končetiny. Z hlediska příslušného předpisu, jimž je příloha č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. podřadila toto zdravotní postižení pod kapitolu XV. (podpurný a pohybový aparát), oddíl H (postižení končetin), položku 53 (uvolnění vazivového aparátu kolena). V této položce jsou uvedeny tři stupně

tohoto postižení: a) svalově kompenzovatelné s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti 10 %, b) neúplně kompenzovatelné s nejistou chůzí (20 %) a c) s výraznou nestabilitou vyžadující zajištění podpůrným aparátem, podle postavení a osově úchyly a porušení funkce končetiny, s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti 25 – 30 %. Posudková komise v případě stěžovatele volila třetí, nejtěžší stupeň postižení a přiřadila k němu 30 % ztrátu soustavné výdělečné činnosti. Pro jiné hodnocení neshledala důvodu, když pseudoartróza stehenní kosti byla spongioplastikou již v minulosti odléčena a zhojena a pokud jde o artrózu, nejedná se o pokročilý stupeň několika váhonosných kloubů s významným omezením hybnosti, které by odůvodňovalo odlišnost vyhodnocení. Posudkové komisi pak nelze vytknout a krajský soud z jejích závěrů vycházel, že by se mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatele nezabývala též z hlediska ustanovení § 39 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. Uvedená komise totiž uvedla, že míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatele odpovídající jeho zdravotnímu postižení zvyšuje o dalších 10 % bodů s přihlédnutím k předchozím vykonávaným výdělečným činnostem a stupni kvalifikace stěžovatele. Jde tudíž o hledisko vyjádřené právě v § 39 odst. 2 uvedeného zákona. Posudková komise v této souvislosti vysvětlila dále, že s uvedeným zdravotním stavem není stěžovatel schopen vykonávat práce nadměrně fyzicky náročné spojené s přetěžováním dolních končetin, chůzí nebo trvalým stáním, popř. práce v trvale vynucené či nepříznivé poloze (tedy práce v níž byl vyučen – zedník či jeřábník). Je však schopen dělnických prací při dodržení výše uvedených opatření, např. práce ve službách, spojích, v drobné ruční dílenské výrobě, v lehkém průmyslu jako obsluha jednoduchých strojů apod. Podle názoru komise je schopen zaučení i rekvalifikace na vhodnou práci.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu se takto posudková komise náležitě vypořádala stanovením míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatele ze všech zákonných hledisek a krajský soud toto hodnocení právem akceptoval; stížnostní námitka zpochybňující toto hodnocení nebyla shledána důvodnou. K tomu nutno pro úplnost uvést, že podrobnější úprava stanovení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti, rozvádějící ustanovením § 39 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., je zakotvena v § 6 vyhlášky č. 284/1995 Sb. Podle ní též posudková komise a posléze soud také postupovaly (byť to výslovně v napadeném rozsudku uvedeno není), neboť podle tohoto ustanovení jsou procentní míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle druhu zdravotního postižení uvedeny v příloze č. 2 k téže vyhlášce. Pro její stanovení je nutné určit zdravotní postižení, které je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a je-li těchto zdravotních postižení více, jednotlivé hodnoty poklesu se nesčítají; v tomto případě se určí, které zdravotní postižení je rozhodující a procentní míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti se stanoví podle tohoto zdravotního postižení, a to se zřetelem k závažnosti ostatních. V případě, že příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pojištěnce je zdravotní postižení, které s ohledem na jeho předchozí výdělečné činnosti, dosažené vzdělání, zkušenosti a znalosti a schopnost rekvalifikace způsobuje pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti větší, než odpovídá horní hranici míry poklesu této schopnosti, lze tuto horní hranici zvýšit až o 10 % bodů. Přesně takto bylo v projednávané věci postupováno, když s ohledem na předchozí vykonávanou výdělečnou činnost (fyzicky náročné zaměstnání) a stupeň kvalifikace zvýšila posudková komise hodnocení odpovídající rozhodujícímu zdravotnímu postižení o maximálně možných 10 % bodů.

Z takto zjištěného skutkového stavu vycházel Krajský soud v Brně a ani Nejvyšší správní soud neshledal, že by jeho rozhodnutí trpělo nezákonností spočívající v nesprávném posouzení právní otázky, nebo že by správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel

ze skutkové podstaty, která neměla oporu ve spisech (posudek lékaře OSSZ, který byl podkladem vydání napadeného rozhodnutí, se v míře poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti shodoval se závěry posudku PKMPSV, pracoviště v Brně, stejně jako v závěru o stupni stěžovatelovy invalidity).

Pokud jde o další stěžovatelovu námitku, v níž vytýkal krajskému soudu, že se Krajský soud v Brně nevypořádal s podmínkami invalidity stěžovatele z hlediska ustanovení § 39 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., tj. s možností uznání invalidity pro schopnost výkonu soustavné výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek, pak nutno uvést, že jde o zcela novou námitku, kterou v žalobě ani v řízení před krajským soudem stěžovatel neuplatnil. Kasační stížnost se tak opírá o zcela nový důvod, což není z hlediska ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. přípustné. Nicméně Nejvyšší správní soud s ohledem na specifiku řízení, jehož předmětem je dávka důchodového pojištění podmíněná nepříznivým zdravotním stavem, pokládá v této souvislosti za potřebné uvést, že v posudku, který se stal podkladem pro vydání napadeného rozhodnutí krajského soudu, se i s touto otázkou posudková komise náležitě vypořádala, když uvedla, že stěžovatel není plně invalidní též proto, že se u něj nejedná o schopnost vykonávat pro zdravotní postižení soustavnou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek. Nutno poukázat na výše citované ustanovení § 39 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., které odkazuje na prováděcí předpis, jímž je příloha č. 3 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. Tam jsou taxativně vyjmenována zdravotní postižení umožňující soustavnou výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek a mezi ně stěžovatelovo zdravotní postižení nepatří. Ani v tomto směru proto stížnostní námitka nemohla být shledána důvodnou.

Závěrem nutno uvést, že námitka stěžovatele týkající se nepříznivé situace na trhu pracovních sil, zejména ve vztahu k uchazečům o zaměstnání, jejichž zdravotní stav není příznivý, je lidsky pochopitelná, nicméně pro posouzení míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti a tudíž nároku na požadovanou zákonnou dávku, není rozhodná. Rozhodující jsou jen podmínky uvedené v zákoně o důchodovém pojištění a ve vyhlášce č. 284/1995 Sb. (včetně příloh), tak, jak bylo výše vysvětleno.

Důvody kasační stížnosti tudíž nebyly prokázány a Nejvyšší správní soud ji proto podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení úspěšný a právo žalované na náhradu nákladů řízení je v posuzované věci ze zákona vyloučeno.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. dubna 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu